

[Hartel.]

Det ærede Medlem Hr. Hartvig Frisch harcellerede over Mælkestrejken og sagde, at det var spildt Mælk. Ja, min Mælk blev nu ikke spildt, for den blev uddelt gratis, og manges gik samme Vej ved den Lejlighed. Der kan intet mærkeligt være i, og der burde heller ikke for det ærede Medlem være noget mærkeligt i, at en Organisation, der søger at bringe nye Metoder i Anvendelse, vil staa over for meget betydelige Begyndelsesvanskeligheder, inden der bliver almindelig Forstaaelse for Hensigtsmæssigheden og Nødvendigheden af dens Metoder. Det er jo ikke ukendt, at da Arbejderne startede deres Bevægelse, var der mange, der sagde, hver Gang der etableredes Strejke: Ak, I taber meget mere i Løn i den Tid, I strejker, end I kan vinde i en overskuelig Fremtid. Der var maaske ogsaa dem, hvem det gjorde et vist Indtryk paa dengang, men ikke desto mindre vandt de Overhaand, som vilde holde ud gennem denne Kamp, og vi kender jo Resultatet.

Men det er muligt, at det ærede Medlem Hr. Hartvig Frisch ikke har, om jeg saa maa sige, det Blodsfælesskab med denne Arbejdernes egen Bevægelse og ikke kender til disse Vanskeligheder fra Starten, saaledes at han ser flottere paa disse Spørgsmaal, end de Mænd vilde gøre, som har gjort Pionerarbejdet. Det er jo ikke ukendt, at det er Pionererne, der maa gaa ad *via dolorosa*; der er mange Vanskeligheder at overvinde, og det er noget lettere at være Epigon og sammen med Statsministeren gaa frem ad *via gloriosa*; Sejrens Vej, hvor alt falder meget lettere, alt er lagt til Rette for Magthaverne. Det gør en meget betydelig Forskel, men jeg beder det ærede Medlem se paa Bestræbelserne inden for Landbruget under den Synsvinkel, som de Mænd vilde kunne billige, der kendte Arbejderbevægelsen i dens første Tid.

Det ærede Medlem sagde fra denne Plads — jeg udbeder mig Formandens Tilladelse til at citere en enkelt Ting —: Det, vi ønsker er paa den ene Side en fri og oplyst Bondestand, paa den anden Side en fri, organiseret og kundskabsrig Arbejderklasse. Jeg beder ærede Medlemmer bemærke en væsentlig Forskel: der staar om Bondestanden, at den er fri og oplyst, men ikke, at den er organiseret. Jeg ser bort fra Forskellen mellem Udtrykkene „oplyst“ og „kundskabsrig“, hvilket sidste Udtryk benyttes om Arbejderne; jeg formoder, at med „oplyst“ mener man det mere højskoleagtige Præg, som Landbrugets Uddannelse uvil-

kaarligt faar, og med „kundskabsrig“ mener man vel, at den akademiske Dannelse er trængt længere frem inden for Arbejderbevægelsen, saaledes at dennes Adgang til Kundskab er mere præget af Universitetet — ellers ser jeg ingen rimelig Distinktion i dette. Men den væsentlige Forskel ligger i det, at Landbruget forudsættes ikke at være organiseret, modsat Arbejderne, som har deres Organisation. Jeg beder det ærede Medlem forstaa, at denne Opstilling giver ikke Mulighed for Balance. Hvis der ikke er Jævnbyrdighed mellem disse to Faktorer, saa er det udelukket, at de kan samarbejde paa lige Fod.

Naar vi har gjort os til Talsmænd for en Organisation af det danske Landbrug og har arbejdet for dette — jeg jo, indtil jeg for et Aar siden trak mig tilbage fra den aktive Deltagelse i dette Arbejde, men derfor staar det mig lige nær i Dag —, var det, fordi vi forstod, at under den Klassedeling, der bestaar i Samfundet, kan der ikke være enkelte Grupper af Befolkningen, der staar uden det Værn, som en Organisation kan give. Jeg kunde gaa med til det, hvis det var saaledes, at Statsmagten stod som den store, udlignende Faktor mellem Erhvervene, for saa var der ingen Brug for Organisationsværn hverken for Arbejdere eller for Landmænd; men naar Staten ikke vil være denne udlignende Faktor, saa er disse Organisationer en absolut Nødvendighed.

Jeg kan minde om andre Tider i det danske Folks Historie, hvor Staten forstod denne Opgave at være udlignende Faktor. Der har været talt saa meget om de Fester, der skulde holdes for Stavnsbaandets Løsning for nu snart 150 Aar siden. Forud for Stavnsbaandets Løsning gik der en haard Kamp i det danske Folk, og mellem de bestemmende Faktorer paa det daværende Tidspunkt, og i den stod paa den ene Side de, der vilde give den danske Bonde Frihed, og paa den anden Side de, der vilde give den danske Bonde baade Frihed og tillige et Værn for hans økonomiske Interesser, et Værn, ydet af Statsmagten. De, der vilde give Bonden Frihed for Stavnsbaandet og mente, at dette var nok, var Godsejerne, som meget vel forstod, at Stavnsbaandet kunde de ikke varigt bekæmpe. Men de sagde som saa: Naar Bonden har faaet sin Frihed, vil vi i Overmorgen kunne tage ham paa private Kontrakter, og hans Afhængighed bliver da paa ny lige saa stor, som den var forud for Stavnsbaandets Løsning. Men Reventlow, Stampe og Colbjørnsen og de Mænd, som havde det andet Synspunkt, førte jo lykkeligt deres Standpunkt